

7. at det kan blive nødvendigt ved Udstykning af større Arealer at anvende en Del af Jorden til større Brug end forudsat i Punkt 3, og at saadanne da vil kunne oprettes under de i Punkt 5 angivne Vilkaar.

Den nærmere Overvejelse af, hvilke Regler der skal gælde for Størrelsen og Tilbagebetalingen af det i Punkt 4 d nævnte Byggelaan, hører hjemme under Behandlingen af Husmandsloven. Jeg er enig med Mindretal A. i, at de økonomiske Ofre, som Staten bringer for denne Sag, fremtidig saa vidt muligt bør indskrænkes til de Udgifter, Lovens Administration kræver. Under Hensyn hertil turde det maaske være at gaa vel vidt, dersom Staten foruden hele Jordens Værdi skal anbringe indtil $\frac{7}{8}$ af Byggesummen i disse Ejendomme.

Mulig bør der anvendes en anden Maalestok ved den fremtidige Bestemmelse af Jordprioritetens Rente end af Mindretal A. foreslaaet. Men det kan jo nærmere overvejes.

Medens jeg saaledes paa de allerfleste Punkter kan slutte mig til Mindretal A.'s Indstilling, maa jeg tage Afstand fra dets Forslag om at gøre den af Staten til de her omtalte Brug overdragne Jord til Genstand for regelmæssig tilbagevendende Omvurderinger med vekslende højere eller lavere Ydelse til Staten i Henhold til disse Omvurderingers Resultat.

Jeg er imod dette Forslag saavel af principielle som af praktiske Grunde.

Principielt betyder Forslaget, at Staten overfor denne Klasse af Jordbrugere til en vis Grad paatager sig et økonomisk Formynderskab. Stiger deres Jord i Værdi, indkasserer Staten Fordelen i Form af forøget Afgift, og synker Værdien, tager Staten Tabet ved at sætte Afgiften ned.

Jeg har spurgt mig selv, om det vilde være rigtigt at stille alle Landets Jordbrugere under tilsvarende Vilkaar, og jeg har maattet besvare Spørgsmaalet med Nej.

Det vilde ikke være rigtigt, fordi det ikke er Samfundets Opgave i større Omfang end højest nødvendigt at optræde som Formynder for sine enkelte Medlemmer. Det vilde ikke være rigtigt over for Samfundet i det hele at give Udøverne af Landets »bærende Erhverv« en saadan Undtagelsesstilling, og jeg tror ogsaa, at den allerstørste Del af disse meget vilde bede sig fritaget for denne Omhu fra Statens Side. Den Ihærdighed, hvormed der gennem Tiderne har været arbejdet for Fæstes Overgang til Selveje, og den Iver, hvormed der fremdeles virkes for at komme bort fra Fæsteforholdet, hvor det endnu findes, taler, forekommer det mig, afgjort i den Retning.

Naar jeg saaledes ikke kunde ønske det her foreslaaede Princip bragt i Anvendelse overfor Landbruget i Almindelighed, vil jeg heller ikke kunne slutte mig til denne Begyndelse.

Og det saa meget mindre, som det maa staa klart for alle, at det, der her foreslaas kun er en Begyndelse. Den Jord, der først lidt efter lidt vil blive til Raadighed fra Præstegaardene, vil langtfra kunne tilfredsstille Begæret efter Jord til Husmandsbrug. Man forudsætter derfor, at Staten ved Køb, eventuelt ved Ekspropriation, skal erhverve mere Jord til dette Øjemed og til Anvendelse under de her foreslaaede Vilkaar. Jeg har tilmed af de i Udvalget førte Forhandlinger det Indtryk, at i det mindste en Del af Mindretal A.'s Medlemmer tillægger den foreslaaede Bestemmelse om Omvurdering en særlig Betydning, idet de venter, at den vil kunne blive Indledning til en almindelig Værdistigningsafgift af Jord. At indføre en Afgift af Værdistigninger, der bevislig skyldes offentlige Foranstaltninger, kan være naturligt og rimeligt; men vil man indføre den overfor Værdiforøgelser, der kun er en Følge af stigende Konjunkturer, maa det nødvendig medføre Bestemmelser om en tilsvarende Erstatning, naar Konjunkturerne er nedadgaende. Saa har man det her foreslaaede tillæmpet paa Landbruget i Almindelighed. Og dette vilde jeg som sagt anse for principielt urigtigt.